

ANNE-BABASI AYRI ÖĞRENCİLERİN AİLELERİNİN DİĞERLERİNE GÖRE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE DERS BAŞARILARI

İlhami FINDIKÇI (*)
Bahar AKINGÜÇ (*)

ÖZET

Gerek aile üyeleri gerekse toplum açısından birçok olumsuz sonuçları beraberinde getiren anne-baba ayrılığının çocukları çeşitli düzeylerde etkilediği bilinmektedir. Bu etki, çocuğun yaşı, cinsiyeti, kişilik özellikleri, anne-babanın ayrılmadan önceki ve sonraki ilişkileri, çocuğun hangi eşle kaldığı gibi özelliklere bağlı olarak değişmektedir.

Bu araştırmada anne-babası ayrı olan 137 ortaöğretim öğrencisinin anne-babalarının öğrenim durumları, ailedeki çocuk sayısı, ailede ruhsal sorun olup olmadığı, çocuğun psikologa gidip gitmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu öğrencilerin ders başarı ortalamaları da incelenmiştir. İncelemelerde anne-babası ayrı öğrencilerin aynı okuldaki anne-babası beraber diğer öğrencilerle karşılaştırılarak yapılmıştır.

Annelerin eğitim düzeyi arttıkça ayrılmaların da artması, anne-baba ayrılığının daha çok az çocuklu ailelerde gerçekleştiği, anne-babası ayrı öğrencilerden psikoloğa gidenlerin diğer öğrencilerin 3 katı düzeyinde olduğu görülmüştür. Anne-babası ayrı öğrencilerin diğerlerine göre bazı derslerdeki başarı ortalamalarının daha yüksek, bazılarında ise daha düşük olduğu, ancak bu farkların istatistiki açıdan anlamlı düzeyde anlamlı olmadığı görülmüştür.

A. PROBLEM

1. Çocuk Gelişimi Açısından Aile Bütünlüğünün Önemi

Bilindiği gibi aile, toplumun temel yapı taşı olarak insanın tüm gelişim süreçlerini etkileyen en önemli sosyal kurumdur. Anne-baba ve çocuk ya da

(*) Kültür Koleji Genel Müdürlüğü Eğitim-Araştırma-Geliştirme Merkezi

çocuklardan oluşan aile ortamı içinde çocuk, bir yandan fizyolojik yönden gelişirken diğer yandan bu ortamın sağladığı duygusal atmosfer içinde sosyal gelişimini sürdürür. Çocuğun duygusal, sosyal, zihinsel ve bedensel gelişimi, diğer insanlarla kuracağı ilişkilerde, gelecekte kuracağı yuvada, işinde, kısaca toplum içinde mutlu ve uyumlu bir birey olarak hayatını sürdürmesinde; sağlıklı ve mutlu bir aile ortamının en önemli rolü oynadığı birçok araştırmada ortaya konulmuştur. Diğer yandan çeşitli biçimlerde parçalanmış aile ortamlarında yetişen çocukların, pek çok sorunlarla karşı karşıya kalabildikleri de yine araştırma verileri arasındadır.

Aile birliğinin ve bütünlüğünün çocuklar açısından olduğu kadar toplum açısından da önemi büyüktür. Sistem yaklaşımı ile düşünüldüğünde ailenin genel toplum sistemini oluşturan bir alt sistem olduğu ve bu alt sistemlerdeki çözümlerin sonuçta toplumda da çözümlere ve bunun da çeşitli sorunlara yol açacağı söylenebilir.

Gerek genelde toplum, gerekse özelde çocuk için anne-babanın mutlu ve uyumlu bir birlik oluşturmalarının büyük önem taşımaya karşılık ne yazık ki zaman zaman sözü edilen uyumun sağlanamaması ve aile birliğinin bozulması söz konusu olabilmektedir. Eşlerin çeşitli nedenlerle beraberliklerine son vermeleri, hukuki açıdan boşanma, evlilik akdinin bozulması diğer bir ifade ile karı-kocalık durumunun sona erdirilmesi sonucunu genellikle beraberinde getirmektedir. Ancak bu beraberliğin bozulması, bu beraberliğin bir ürünü olan çocuk için evliliğin hukuki açıdan bozulması kadar basit değildir. Çünkü çocuğun bir insan olarak anne-babasına duygusal bağlılığı, onlara ihtiyacı bütün hukuk kurallarının üzerindedir.

Günümüzde yaşam koşulları, hızlı değişme ve gelişmeler insan yaşamının giderek daha kolaylaşmasını sağlamıştır. Mesafeler kısalmış, teknolojik açıdan pekçok "olmaz" "olur" hale gelmiş, iletişim çok daha kolay ve hızlı biçimde gerçekleştirilmektedir. Bütün bu olumlu gelişmelerin yanında aile yapısındaki bozulmaların ve çözümlerin de sayısı giderek artmaktadır. Özellikle batı toplumlarında dağılmış aile oranlarının önlenemeyen artışı, söz konusu ülke yönetimlerini çeşitli önlemler için harekete geçirmiş durumdadır. "Son zamanlarda aile adında bir gerçek tüm politikacıları ilgilendirmeye başladı ve ailelerin ne istedikleri konusu önem kazandı" (1)

Türkiye, boşanma oranı (yıllık boşanma sayısının ülkenin o yılki nüfus sayısına oranı) bakımından diğer ülkelerle karşılaştırıldığında ülkemiz lehine belirgin bir farklılık görüldüğü söylenebilir. Nitekim 1986'da ülkemizdeki boşanma oranı binde 0.36 iken bu oran ABD'de binde 4.80, İsveç'te 2.27, Yunanistan'da 0.87'dir. (2).

(1) J. Schostak. "Being a Disaffected Parent" Disaffection from school? The Early Years. The Falmer Press. UK 1989, ss 77-91.

(2) DIE. Boşanma İstatistikleri İstanbul 1986.

Diğer bir kaynağa göre ABD, Güney Afrika ve İngiltere'de her üç evlilikten biri boşanma ile sonuçlanırken bu oran Avusturalya'da altıda bir, Kanada'da dörtte bir ve Yeni Zelanda'da yedide bir düzeyindedir (3). Ülkemizdeki aile yapısının diğer ülkelerdeki gibi bozulmamış olması sevindiricidir. Ancak diğer ülkelerde giderek artan sayıda aile birliğinin bozulmasından kaynaklanan toplumsal ve kültürel sorunlar ve özellikle de bu durumun çocukların ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerinin ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Böylece aile birliğinin korunması konusunda anne-babaların bilgilendirilmesi sağlanarak uzun vadeli bir yatırım gerçekleştirilebilir.

2. Anne-Baba Ayrılığının Çocuklar Üzerindeki Etkilerine İlişkin Bazı Çalışmalar

Çocuk açısından büyük önem taşıyan anne-baba ayrılığının çok çeşitli nedenleri sayılabilir. Ancak bunlar araştırmamızın kapsamı dışındadır. Bu araştırmada hangi biçimde ve hangi nedenden kaynaklanıyor olursa olsun anne-baba ayrılığının genelde çocuk üzerinde etkileri ve özellikle ders başarısına etkileri incelenmeye çalışılmıştır.

Anne-babası hayatta olup iş, eğitim gibi normal karşılanabilecek nedenlerin dışında, çeşitli nedenlerden dolayı ayrı yaşayan çocukların bu ayrılıklardan nasıl etkilendikleri pekçok araştırmada ele alınmıştır. Burada araştırmamızla en çok ilgili olduğu düşünülen bazı araştırma sonuçları ve görüşler özet halinde verilmeye çalışılmıştır.

Pek çok araştırmacı; anne-baba ayrılığından etkilenmesinin, çocuğun, yaşı, cinsiyeti, kişilik özellikleri ile anne-babanın yaşları, kaç yıllık evli oldukları, ayrılma noktasına nasıl geldikleri ve nasıl ayrıldıkları gibi etkenlere bağlı olduğu görüşünde birleşmektedir (4,5). Yine pek çok kaynakta çocuğun yaşının küçük olması durumunda anne-baba ayrılığını anlamakta güçlük çektiği, özellikle okul öncesi dönemdeki çocukların diğerlerine göre daha olumsuz biçimde etkilendiklerine dikkat çekilmektedir (6). Diğer yandan uyumsuz ve anti sosyal davranışa sahip ve suçlu çocukların önemli kısmının dağılmış ailelerde yetiştikleri belirlenmiştir (7,8).

(3) P. Leach. Your Growing Child. Borzio Book Pub. New York 1986, s. 227.

(4) H. G. Ginott. Between Parent And Child. Mc Graw Hill 1969 USA s. 241.

(5) D. Cüceloğlu. İnsan ve Davranışı (2. basım). Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991, s. 381)

(6) A. Yörüköğlu. Çocuk Ruh Sağlığı (11. Basım). Türkiye İş Bankası Yay., İstanbul 1986, s. 204-205.

(7) H. Yavuzer Ana-Baba Çocuk. Remzi Kitabevi, İstanbul 1986, s. 53-57.

(8) Z. Baltaş. "Aile, Çocuk ve Boşanma Üzerine" Aile ve Çocuk. İstanbul 1988. sayı 7, s. 19-22.

Anne-babası ayrı çocukların diğer çocuklardan farklı olarak pek çok sorunla karşı karşıya kaldıkları söylenebilir. Her ne kadar bu çocukların boşanmanın etkisiyle diğer çocuklara göre hayatı anlamakta daha güçlü olabilecekleri belirtilmişse de (9) anne-baba ayrılığının özellikle ilk çocukluk ve son çocukluk dönemleri başta olmak üzere ergenlik ve yetişkinlik dönemine kadar giden olumsuz etkileri bilinen bir gerçektir.

Genel olarak dağılmış ailelerin benzer özellikleri olduğu söylenebilir. Eşlerin uyuşamamaları ve geçinememeleri, eşler arasındaki yaş farkının fazla olması, eşlerden birinin ya da ikisinin boşanmış ailelerden gelmeleri gibi benzer özellikler sayılabilir. Ancak dağılmış ailelerin diğer ailelere göre demografik özellikler açısından ne gibi belirgin farklılıklar gösterdikleri henüz tam olarak saptanamamıştır.

Özellikle küçük çocukların anne yanında kalarak babasız büyümeleri ya da babayı çok az görmeleri, çocuğun aile içindeki uyumunu bozabildiği gibi diğer insanlarla ilişkilerinde, yüklendiği sorumlulukları yerine getirmesinde de problemler yaratabilir.

Aileden sonra çocuğun gelişiminde ve sosyal yaşamında en önemli rolü oynayan okul ortamında anne-baba ayrılığının etkileri görülebilir. Anne-babası ayrı olan çocuk, sık sık kendisini arkadaşlarıyla karşılaştırarak günlük yaşamında dağılmış bir ailede yetişmenin olumsuzlukları ile sürekli olarak karşı karşıyadır. Bu duygusal durum hangi yaşta olursa olsun çocuğun öğrenci olarak yükümlülüklerini yerine getirmesini de etkileyebilir. Sonuçta çocuğun ders başarısı da bu durumdan etkilenir.

Anne-baba ayrılığının, bir bütün olarak çocuğu tüm yönleri ile etkilediği bu bakımdan okuldaki çalışmalarına da yansıdığı kabul edilmekle birlikte ders başarısına etkisi konusunda birbirinden farklı görüşler vardır. Bazı kaynakların aktardıkları ana-baba ayrılığı ile çocuğun okul başarısı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik araştırmalarda (Rosenthal ve Hansen 1980) boşanmış ve boşanmamış aileden gelen çocukların okul başarıları arasında herhangi bir fark bulunmamıştır (10). Diğer yandan konuyla ilgili olarak "boşanmalar çocuğun okuldaki başarısı üzerinde etkilidir" (11) biçiminde görüşler de mevcuttur.

(9) L. Salk. The Complete Dr. Salk. World Almanac Pub, New York 1989, s. 71.

(10) D. Cüceloğlu. A.g.e. s. 382-383.

(11) Z. Özkan Türkiye'de Boşanmaların Sebep ve Sonuçları. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İ.Ü. Sosyal Bil. Ens. İstanbul 1989, s. 120.

B. ANNE BABASI AYRI ÖĞRENCİLERİN AİLELERİNİN DİĞERLERİNE GÖRE DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİ VE DERS BAŞARILARI

1. Araştırmanın Problemi :

Bu araştırmanın temel problemi ve hareket noktası, anne-baba ayrılığının söz konusu olduğu ailelerin demografik özelliklerinin nasıl bir dağılım gösterdiği ve anne-baba ayrılığının çocukların ders başarıları üzerinde etkili olup olmadığıdır. Ayrıca anne-babası ayrı çocuklar ile anne-babası ayrı olmayanların demografik özellikler ve ders başarıları açısından ne gibi farklılıklar gösterdikleri de araştırma probleminin kapsamındadır.

2. Araştırmanın Amacı :

Araştırmanın amacı, anne-babası ayrı çocukların aile yapılarının bazı demografik özellikler bakımından gösterdikleri dağılımın belirlenmesi ve anne-babası ayrı öğrencilerin ders başarılarının belirlenmesidir. Anne-babası ayrı çocukların psikoloğa gidip gitmediği anne ve babalarının öğrenim durumları, çocuk sayıları, ailede ruhsal sorun olup olmadığı gibi özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Anne-babası ayrı çocukların derslere göre başarı ortalamaları dağılımının belirlenmesi hedeflenmiştir. Gerek ders başarıları gerekse ailelerinin sayılan demografik özellikleri açısından anne-babası ayrı çocuklarla anne-babası ayrı olmayan çocuklar karşılaştırılmalı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

3. Araştırmanın Yöntemi :

Araştırma, hazırlık sınıfı, ortaokul ve lise kısımlarında toplam 2345 öğrencinin öğrenim gördüğü bir özel öğretim kurumunda gerçekleştirilmiştir. Araştırma evreni, söz konusu öğrenim kurumunda öğrenim gören öğrencilerin aileleri ile sınırlıdır.

Araştırma için öncelikle öğrencilerin kişisel dosyaları taranmıştır. Okulun bilgisayar merkezinin yardımıyla gerçekleştirilen tarama, daha önceden bilgisayara girilmiş bulunan bilgiler üzerinden gerçekleştirilmiştir. Böylece okulda anne-babası ölüm, iş ya da eğitim dışında çeşitli nedenlerden dolayı boşanmış ya da ayrı yaşayan 137 öğrenci bulunduğu belirlenmiştir. Bu tarama sonucunda araştırmanın amacına uygun veriler, ayrı bir dosya altında bir araya getirilerek anne-babası ayrı olmayan öğrencilerle karşılaştırılmalı olarak incelenmiştir. Aynı şekilde anne-babası ayrı öğrencilerin bulunduğu sınıf düzeyi ve aldıkları derslere göre her ders bazında birinci dönem başarı ortalamaları belirlenerek anne-babası ayrı olmayan çocuklarla karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Anne-babası ayrı öğrencilerle ayrı olmayanların ders başarıları arasındaki farkın istatistiken anlamlı olup olmadığını test etmek için iki aritmetik ortalamanın farkı t istatistiğiyle test edilmiştir.

4. Bulgular ve Yorum :

Anne-babası ayrı olan 137 öğrencinin sınıf düzeyine göre dağılımları şöyledir; Hazırlık: 24, Ortaokul 1:14, Ortaokul 2:16, Ortaokul 3:30, Lise 1:27, Lise 2 (Ed): 4, Lise 2 (Fen): 2, Lise 2 (Mat): 1, Lise 3 (Fen): 6, Lise 3 (Ed): 13.

a. Anne-Babası Ayrı Çocuklarla Diğerlerinin Ailelerinin Demografik Özelliklerinin Karşılaştırılması :

— Anne-Babası ayrı öğrencilerin anne ve babalarının öz ya da üvey oluşlarına göre dağılımları.

ÖZ	ANNESİ - BABASI AYRI			
	ANNE		BABA	
ÜVEY	SIKLIK	%	SIKLIK	%
ÖZ	99	72.3	88	64.2
ÜVEY	1	0.7	2	1.5
BELIRSİZ*	37	27.0	47	34.3
TOPLAM	137	100.00	137	100.0

(*) Soruyu yanıtlamamış öğrenciler "belirsiz" grubunda toplanmışlardır.

Anne-babası ayrı çocuklar içinde annesi öz olanların babası öz olanlara göre daha yüksek orana sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca öğrencilerin önemli bir kısmının bu soruyu yanıtlamaktan kaçınmış buldukları dikkati çekmektedir.

	ANNE-BABA AYRI				ANNE-BABA BERABER				TOPLAM
	ANNE		BABA		ANNE		BABA		
	SIKLIK	%	SIKLIK	%	SIKLIK	%	SIKLIK	%	
ILKOKUL	10	7.80	5	3.65	334	15.15	192	8.71	541
ORTAOKUL	15	10.95	14	10.22	300	13.61	210	9.52	539
LISE	34	24.82	20	14.60	670	30.39	405	18.37	1129
YÜKSEK	04	29.29	50	36.50	334	15.15	835	37.87	1259
BİLİNMEYEN*	38	27.73	48	35.03	567	25.70	563	25.53	1216
TOPLAM	137	100.00	137	100.00	2205	100.00	2205	100.00	2342

Tabloda da görüldüğü gibi anne-babası ayrı öğrencilerin % 30'a yakın kısmının annesi yüksek okul mezunudur. Bu oran anne-babası ayrı olmayan öğrencilerde % 15 düzeyindedir. Bu fark, ilkokuldan mezun olan anneler bakımından tam tersi bir durum göstermektedir. Anne-babası ayrı olan öğrencilerin % 7'sinin annesi ilkokul mezunu iken anne-babası beraber olan öğrencilerde bu oran % 15'tir. Başka bir araştırmada; boşanmış olan annelerin % 56.6'sının Lise, % 18'inin yüksek okul; anne-babasının birlikte olduğu ailelerde ise annelerin % 55.3'ünün ortaokul ve % 18.6'sının yüksek okul mezunu olduğu belirlenmiştir (12). Bu verilere dayanılarak anne-baba ayrılığının; annenin belirli bir öğrenime ve ekonomik bağımsızlığa sahip olduğu ailelerde, annelerin bu özelliklere sahip olmadığı ailelere oranla daha yüksek düzeyde gerçekleştiği söylenebilir.

— Öğrencinin sahip olduğu kardeş sayısına göre dağılımları:

KARDEŞ SAYILARI	ANNE-BABASI BERABER		ANNE-BABASI AYRI		TOPLAM
	SIKLIK	%	SIKLIK	%	
1 KARDEŞ	207	9.39	26	18.98	233
2 KADREŞ	993	45.03	46	33.58	1039
3 KARDEŞ	289	13.11	14	10.22	303
4 KARDEŞ	77	3.49	7	5.11	84
5 KARDEŞ	9	0.41	2	1.46	11
6 VE ÜZERİ	7	0.32	0	0.00	7
BELIRSIZ	623	28.25	42	30.65	665
TOPLAM	2205	100.00	137	100.00	2342

Kardeş sayısı bakımından ayrı anne-babaların % 19'una yakın kısmını tek çocuğa sahip olması, bunun yanında anne-babası beraber olan ailelerde bu oranın % 9 düzeyinde olması dikkat çekicidir.

(12) N. Kaynaroğlu. Orta Sosyo-Ekonomik Düzeydeki Boşanmış Ailelerin Altı Yaş Grubu Çocuklarındaki Psiko-Sosyal Özelliklerin İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. H. Sağlık Bil. Enst., Ankara 1984. s. 87.

— Ailede ruhsal sorun olup olmamasına özen göre dağılımları:

	ANNE-BABA BERABER		ANNE-BABA AYRI		TOPLAM
	SIKLIK	%	SIKLIK	%	
RUHSAL SORUN VAR	22	1.00	1	0.73	23
RUHSAL SORUN YOK	1625	73.70	101	73.72	1726
BELIRSİZ	558	25.30	35	25.55	593
TOPLAM	2205	100.00	137	100.00	2342

Ailede ruhsal sorun olup olmamasına göre her iki grup arasında belirgin bir farklılık görülmemektedir. Ancak bu verilerin öğrencilerin beyanlarına dayandığı unutulmamalıdır.

— Öğrencinin psikoloğa gidip gitmemesine göre dağılımları:

	ANNE-BABA BERABER		ANNE-BABA AYRI		TOPLAM
	SIKLIK	%	SIKLIK	%	
PSİKOLOĞA GİTTİ	110	4.99	21	15.33	131
PSİKOLOĞA GİTMEDİ	1538	69.75	81	59.12	1619
BİLİNMEYEN	557	25.26	35	25.55	592
TOPLAM	2205	100.00	137	100.00	2342

Öğrencinin okul içinde ya da dışında çeşitli sorunlarından dolayı bir psikoloğa gitmiş bulunması anne-baba ayrılığının çocuklar üzerindeki önemli bir etkisi olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında anne-babası ayrı çocukların % 15'i psikoloğa gittiğini belirtmiştir. Bu oran anne-babası beraber olan öğrencilerde % 5'e yakın düzeydedir. Diğer bir ifade ile anne-babası ayrı olup psikoloğa giden çocuklar diğerlerinin üç katı kadardır.

b. Anne-Babası Ayrı Öğrencilerin Diğerlerine Göre Ders Başarıları

Ders başarıları açısından anne-babası ayrı olan öğrenciler ile anne-babası beraber olan öğrencilerin her ders ve sınıf düzeyindeki başarıları ayrı ayrı biçimde tablolar ha-

linde incelenmiştir. İnceleme hazırlık ortaokul ve lisenin tüm sınıfları için yapılmasına karşılık lise sınıf düzeyinde anne-babası ayrı öğrencilerin düşük sayıda olmalarından dolayı burada sadece hazırlık ve ortaokul sınıfların ders başarıları ile ilgili tabloların verilmesi uygun bulunmuştur (Bak. tablolar ektedir).

Tablolarda da görüleceği gibi, ders başarıları tek tek sınıf bazında değil aynı düzeydeki şubeler bir araya getirilerek oluşturulmuştur. Böylece anne-babası ayrı ve anne-babası beraber olan hazırlık, orta 1, orta 2 ve orta 3 sınıflarındaki öğrencilerin aldıkları derslerdeki not ortalamaları, standart sapmaları bu dersleri zayıf öğrenci sayısı ve yüzdesi elde edilmiştir.

Anne-babası ayrı öğrenciler ile diğer öğrencilerin derslere göre başarısızlık oranlarına bakıldığında çok belirgin farklılıklara rastlanmadığı, başarı ortalamalarının birbirlerine çok yakın olduğu söylenebilir. Bununla birlikte anne-babası ayrı öğrencilerin diğerlerine göre bazı derslerinde başarı oranlarının daha yüksek bazılarında daha düşük görüldüğü, ancak bu farkların istatistik açısından anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. Başarı ortalamalarının birbirlerine çok yakın olmasından dolayı t testi sadece bir kaç örnek ders için kullanılmıştır.

Örneğin hazırlık sınıflarında anne-babası ayrı ve anne-babası beraber olan öğrencilerin ders başarıları açısından en önemli farklılık yabancı dil dersinde görülmektedir. Anne-babası ayrı öğrencilerin yabancı dil dersi başarı ortalaması 6.96 iken anne-babası beraber öğrenilerde bu oran 6.26'dır.. (Ek Tablo 1) Anne-babası ayrı öğrencilerin bu dersteki başarı ortalamaları daha yüksek görünmekle birlikte uygulanan t testinde iki aritmetik ortalama arasında farkın anlamlı olmadığı ($p > 0,05$, ser.der=, $t = \infty$ 1.81, H_0 hipotezi red) görülmüştür (Bak Ek 2).

Ortaokul 1. sınıf düzeyinde anne-babası ayrı öğrencilerin % 14'ünün Türkçe dersi zayıf olmasına karşılık bu oran anne-babası ayrı olmayan öğrencilerde % 9'a yakındır. Buna karşılık orta 3. sınıf düzeyinde tam tersi bir durum söz konusudur. (Bak. Tablo 2 ve Tablo 3). Aynı şekilde orta 2. sınıf düzeyinde anne-babası ayrı öğrencilerin % 31'i Matematik dersinde başarısızlık gösterirken bu oran anne-babası beraber çocuklarda % 24 düzeyindedir. Orta 3. sınıf düzeyinde yine tersi durum söz konusudur. Anne-babası ayrı öğrencilerde başarısızlık % 23, anne-babası beraber olanlarda % 47'ye yakındır.

Sonuç olarak elde edilen verilerin, anne-baba ayrılığının öğrencinin ders başarıları üzerinde somut etkisinden söz edilemeyeceği yolunda olduğu söylenebilir. Özellikle Türkçe, Matematik, Yabancı Dil ve Milli Coğrafya derslerinde başarı ortalamalarının yakın olmasına karşılık başarısız öğrenci oranlarında grupların lehine ve aleyhine durumların söz konusu olduğu görülmektedir.

Elde edilen sonuçların problem kısmında sözü edilen bir kısım literatüre uygun olduğu söylenebilir. Nitekim anne-baba ayrılığının çocukların okul başarılarına etkisinin henüz açıklığa kavuşturulmayan tartışmalı bir konu olduğu belirtilmiştir. Araştırmamıza konu olan öğrencilerin en az 12 yaş ve üzerinde olmaları ders başarılarının anne-baba ayrılığından olumsuz etkilenmesini önlediği düşünülebilir.

Araştırma sonuçlarına dayanılarak, anne-baba ayrılığının söz konusu olduğu ailelerin, bazı demografik özelliklerde belirli bir yığılma gösterdikleri söylenebilir.

Gerek anne-baba ve çocuk gerekse toplum açısından bir çok olumsuz sonuçları beraberinde getiren anne-baba ayrılığının başvurulacak en son çözüm olarak ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Anne-baba ayrılıklarının çocuklar üzerindeki etkilerine ilişkin olarak ilgililerin bilgilendirilmeleri gerektiği önerilebilir.

Ek: 1

Anne-Babası Ayrı Öğrencilerin Diğerlerine Göre Ders Başarıları

Tablo 1 Hazırlık Sınıfları

DERSLER	Anne Babası Ayrı					Anne Babası Beraber				
	Öğr. Sayısı	Not. Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %	Öğr. Sayısı	Not Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %
TÜRKÇE	24	5.92	1.412	3	12.5	371	5.78	1.387	54	14.55
YABANCI DİL	24	6.96	1.781	2	8.33	371	6.26	1.837	70	18.86
RESİM İŞ	24	8.25	1.391	0	0	371	8.30	1.644	6	1.61
MÜZİK	24	8.13	1.154	0	0	371	8.11	1.456	0	0
BEDEN EĞİT.	24	9.38	0.57.6	0	0	371	9.52	0.627	0	0
SEÇ. İNG.	24	7.33	1.435	1	4.16	371	6.43	1.799	53	14.28

Tablo 2 Ortaokul 1. Sınıflar

DERSLER	Anne Babası Ayrı				Anne Babası Beraber					
	Öğr. Sayısı	Not. Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %	Öğr. Sayısı	Not Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %
TÜRKÇE	14	6.50	1.653	2	14.28	358	6.22	1.309	31	8.65
MATEMATİK	14	6.29	2.016	3	21.42	358	6.49	1.729	47	13.12
FEN BİLGİSİ	14	5.71	1.978	4	28.57	358	5.41	1.717	106	29.60
MİLLİ TARİH	14	6.57	1.742	1	7.14	358	6.47	1.670	49	13.68
MİLLİ COĞRAF.	14	6.86	1.703	1	7.14	358	6.32	1.678	44	12.29
YABANCI DİL	14	6.71	2.268	2	14.28	358	6.49	1.715	53	14.80
D.KÜL.ve AHL.	14	9.57	0.646	0	0	358	9.39	0.914	0	0
RESİM İŞ	14	8.43	1.785	1	7.14	358	8.29	1.585	5	1.39
MÜZİK	14	8.29	1.383	0	0	358	8.20	1.580	9	2.51
B. EĞİTİMİ	14	8.93	0.829	0	0	358	9.31	0.690	0	0
SEÇ. İNGİLİZCE	14	7.14	1.460	1	7.14	358	6.64	1.442	24	6.70

Tablo 2 Ortaokul 2. Sınıflar

DERSLER	Anne Babası Ayrı				Anne Babası Beraber					
	Öğr. Sayısı	Not. Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %	Öğr. Sayısı	Not Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %
TÜRKÇE	16	6.63	1.204	1	6.25	305	6.05	1.436	42	13.77
MATEMATİK	16	5.75	1.844	5	31.25	305	5.87	1.941	74	24.26
FEN BİLGİSİ	16	6.05	1.982	4	25	305	5.41	1.741	102	33.44
MİLLİ TARİH	16	5.56	1.750	5	31.25	305	5.53	1.911	89	29.18
MİLLİ COĞRAF.	16	6.13	1.360	1	6.25	305	5.74	1.713	72	23.60
YABANCI DİL	16	5.69	1.580	3	18.75	305	5.76	1.705	71	23.27
DİN K. ve A. B.	16	9.56	0.629	0	0	305	8.84	1.489	2	0.65
RESİM İŞ	16	9.00	1.506	0	0	305	8.40	1.542	7	2.29
MÜZİK	16	8.81	1.471	0	0	305	7.87	1.829	3	4.26
BEDEN EĞİTİMİ	16	9.06	0.854	0	0	305	8.86	0.728	0	0
SEÇ. İNGİLİZCE	16	6.31	1.448	1	6.25	305	5.86	1.580	58	19.01

Tablo 3 Ortaokul 3. Sınıflar

DERSLER	Anne Babası Ayrı					Anne Babası Beraber				
	Öğr. Sayısı	Not. Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %	Öğr. Sayısı	Not. Ort.	S. Sapma	Zayıf Sayısı	Zayıf %
TÜRKÇE	30	6.23	1.251	1	3.33	348	5.96	1.501	50	14.36
MATEMATİK	30	5.47	1.634	7	23.33	348	5.20	2.023	145	41.66
FEN BİLGİSİ	30	5.63	1.671	7	23.33	348	5.40	1.804	121	34.77
VATAND. BİL.	30	5.87	1.634	5	16.66	348	5.84	1.852	93	26.72
T.C. İNK. TAR.	30	5.73	1.311	7	23.33	348	5.69	1.707	96	27.58
YABANCI DİL	30	6.03	1.810	5	16.66	348	5.59	1.816	113	32.47
DİN.K. ve A. B.	30	9.13	1.167	0	0	348	8.63	1.647	5	1.43
RESİM İŞ	30	7.67	1.768	0	0	348	7.84	1.956	27	7.75
MÜZİK	30	8.27	1.946	2	6.66	348	8.14	1.844	16	4.59
BEDEN EĞİTİMİ	30	9.07	0.997	0	0	348	8.96	1.224	6	1.72
SEÇ. İNGİLİZCE	30	6.87	1.613	1	3.33	348	6.66	1.552	20	5.74

Ek : 2

Anne-Babası ayrı ve beraber olan öğrencilerin ders başarı ortalamaları (iki aritmetik ortalama) arasındaki fark test edilmiştir.

— Hazırlık sınıfları Türkçe dersi

$$\begin{aligned} X_1 &= 5.92 & X_2 &= 5.78 \\ S_1 &= 1.412 & S_2 &= 1.387 & H_0 &= XA = XB \\ n_1 &= 24 & n_2 &= 371 & H_1 &= X \neq XB \end{aligned}$$

$$S = \sqrt{\frac{(n_1 - 1) S_1^2 + (n_2 - 1) S_2^2}{n_1 + n_2 - 2}} \quad S = 1.388$$

$$t = \frac{X_1 - X_2}{S \sqrt{\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}}} \quad t = 0.467$$

Ser.der $n_1 + n_2 - 2$, 0.05 güven aralığı, H_0 red

— Hazırlık sınıfları Yabancı Dil dersi

$$\begin{aligned} X_1 &= 6.96 & X_2 &= 6.26 \\ S_1 &= 1.781 & S_2 &= 1.837 \\ n_1 &= 24 & n_2 &= 371 \end{aligned}$$

$$S = 1.833 \quad \text{Ser.der } n_1 + n_2 - 2, \quad 0.05 \text{ güven aralığı, } H_0 \text{ red}$$

$$t = 1.81$$